

ПОЕТАПНА МЕТОДИКА РОБОТИ З АНГЛОМОВНИМИ НАУКОВИМИ СТАТТЯМИ В ESP-КУРСІ ДЛЯ СТУДЕНТІВ-ПСИХОЛОГІВ

Гордєєва А. Й.

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземних мов
факультетів психології та соціології
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка
ORCID ID: 0000-0002-8570-9099

У статті представлено авторську методику роботи з англomовними науковими статтями, яку розроблено для студентів-психологів у межах курсу ESP (English for Specific Purposes). Запропонований підхід поєднує мовну підготовку з академічним навчанням і має на меті сформувати в студентів уміння критично працювати з науковими текстами. Це передбачає, у свою чергу, вибір релевантних джерел, орієнтування в структурі статті, створення тематичних нотаток, узагальнення інформації, так само як і застосування коректних технік цитування й оформлення бібліографії.

Усе більша потреба готувати майбутніх психологів до участі в міжнародному науковому спілкуванні й до написання власних англomовних дослідницьких текстів зумовлює актуальність дослідження. Подано основні засади методики та детально описано навчальні цілі, види навчальної діяльності й очікувані результати на кожному з етапів.

Особлива увага приділена розвитку академічної автономії, удосконаленню навичок аналітичного читання й формуванню академічної доброчесності шляхом дотримання правил цитування. Підхід є гнучким, його можна адаптувати до різних рівнів володіння англійською мовою та інтегрувати в ширші програми ESP. Завдяки послідовному супроводу студентів на всіх етапах роботи з науковою статтею представлена методика сприяє формуванню навичок академічного письма та підготовці до створення в майбутньому власних наукових публікацій, тез конференцій і літературних оглядів у галузі психології.

Ключові слова: академічне письмо, студенти-психологи, англomовна наукова стаття, поетапна методика, академічна компетентність.

Hordieieva A. Y. Stepwise methodology for working with English-language research articles in an ESP course for psychology students

This article presents an original methodology for working with English-language research articles, designed specifically for psychology students within an ESP (English for Specific Purposes) course. The proposed approach integrates language training with academic learning and aims to equip students with the skills to critically engage with scholarly texts. This involves selecting relevant sources, navigating the structure of an article, creating thematic notes, summarizing information, as well as applying appropriate citation techniques and formatting bibliographic references.

The growing need to prepare future psychologists for participation in international academic communication and for writing their own research texts in English underscores the relevance of this study. The article outlines the core principles of the methodology and provides a detailed description of the learning objectives, types of learning activities, and expected outcomes at each stage.

Special attention is given to fostering academic autonomy, enhancing analytical reading skills, and promoting academic integrity through adherence to citation standards. By offering step-by-step guidance throughout all stages of working with a research article, the methodology contributes to the development of academic writing skills and prepares students for producing their own scholarly publications, conference abstracts, and literature reviews in the field of psychology.

Keywords: academic writing, psychology students, English-language research article, stepwise methodology, academic competence.

Вступ. Академічне письмо англійською мовою як інструмент фахової комунікації, участі в міжнародному науковому дискурсі та презентації результатів власних досліджень набуває особливого значення в контексті професійної підготовки майбутніх психологів. Разом із тим варто відзначити, що студенти часто стикаються з труднощами в роботі з англійськими науковими джерелами. Це зумовлено складністю структури тексту, специфікою термінології, вимогами до цитування й оформлення [1; 2; 5; 7]. Це визначає потребу в системному підході до формування академічної компетентності в межах ESP-курсу.

Мовна й академічна підготовка студентів-психологів передбачає розвиток умінь критичного читання, аналізу структури наукових текстів і навичок адекватного цитування, що є ключовими для успішної наукової комунікації [7]. Робота з англійськими науковими статтями має особливості, що вимагає від студентів поетапного опанування технік розбору тексту, виділення головної інформації та формування власних академічних висновків, що інтегруються в процес написання дослідницьких робіт [3].

Метою статті є обґрунтування й опис поетапної авторської методики роботи з англійською науковою статтею, яка, з одного боку, поєднує мовну й академічну підготовку студентів-психологів, а з іншого боку, сприяє розвитку навичок, необхідних для написання власних дослідницьких текстів. Для досягнення цієї мети поставлено такі завдання: визначити ключові труднощі, з якими стикаються студенти при роботі з англійськими науковими джерелами; описати структуру запропонованої методики й обґрунтувати її дидактичну логіку; охарактеризувати навчальну мету, зміст діяльності й очікувані результати на кожному етапі; продемонструвати, як методика сприяє формуванню академічної автономії та підготовці до написання власних наукових текстів.

Методи та методики дослідження. У межах курсу академічного письма для студентів-психологів третього року навчання запропоновано методику роботи з англійською науковою статтею з метою поєднати роз-

виток мовної компетентності з формуванням навичок роботи з науковими джерелами. Методика орієнтована на поступове оволодіння ключовими елементами академічного письма й базується на принципах професійно-орієнтованого навчання англійської мови.

Результати. Кожен із визначених нами 5 етапів виконує окрему функцію в процесі підготовки студента до написання власного наукового тексту – курсової, дипломної роботи або в майбутньому й статті. Наполягаючи на послідовному виконанні всіх етапів, передбачаємо створення умов, коли студенти не лише краще починають орієнтуватися в структурі англійського наукового тексту, а й можуть навчитися критично осмислювати зміст, узагальнювати релевантну інформацію та оформлювати її відповідно до академічних стандартів.

У таблиці 1 представлено детальний опис кожного етапу нашої методики, що включає навчальну мету, зміст навчальної діяльності й очікувані результати. Такий структурований виклад допомагає чітко зрозуміти логіку послідовності кроків, їх роль у формуванні навичок академічного письма, а також сприяє систематизації знань і вмінь студентів.

Прокоментуємо таблицю.

Перший етап методики «Аналіз структури статті» полягає у визначенні ознак якісної наукової статті, що є фундаментальним для формування інформаційної грамотності студентів. На цьому етапі студенти навчаються розрізняти академічні джерела від популярних або нерецензованих публікацій. Викладач звертає особливу увагу на ключові критерії наукової якості. Зокрема, оцінюється авторитетність видання, що проявляється через індексацію в наукових базах даних, категорії та профіль журналу, а також наявність процедури рецензування. Важливим є аналіз чіткості й прозорості методології дослідження, актуальність теми в контексті сучасних наукових проблем і відповідність структури тексту академічним стандартам. Варто зазначити, що впродовж цього етапу студенти практикують критичне мислення. Вони можуть працювати в парах, ставлять запитання, які допомагають оцінити достовірність і релевантність джерела, і відповідають, оцінюючи якість науко-

Таблиця 1

Етапи роботи з англomовною науковою статтею

Етап	Мета етапу	Зміст навчальної діяльності	Очікуваний результат
1. Визначення ознак якісної наукової статті	Навчити студентів розпізнавати академічні джерела	Аналіз журналу, авторства, рецензування, методології, актуальності	Уміння відбирати релевантні й достовірні джерела для власного письма
2. Аналіз структури статті	Ознайомити зі структурою академічного тексту й функціями його частин	Визначення IMRAD* – компонентів, орієнтація в тексті, пошук потрібної інформації	Розуміння логіки наукового викладу, навички навігації по тексті
3. Підготовка нотаток за змістом ключових частин	Сформулювати навички аналітичного читання й відбору інформації	Створення тематичних конспектів, виділення релевантних тез	Здатність систематизувати інформацію для подальшого використання
4. Узагальнення цільового фрагмента	Навчити студентів самостійно синтезувати наукову інформацію	Написання узагальнення обраного фрагмента для огляду літератури	Уміння створювати академічний переказ, критично осмислювати зміст
5. Оформлення цитувань і бібліографії	Ознайомити з технікою цитування й оформлення джерел	Практика прямих і непрямих цитат, оформлення списку літератури (APA 7**)	Дотримання академічних стандартів, формування доброчесності письма

*IMRAD – Introduction, Methods, Results, And Discussion (вступ, методи, результати й обговорення). **APA 7 – American Psychological Association, 7th edition (Американська психологічна асоціація, 7-ме видання; стиль оформлення наукових робіт).

вої статті. Прикладами таких питань можуть бути такі:

Is the publication peer-reviewed? What is the academic level of the authors?

Does the research adhere to the principles of academic integrity?

Is the topic relevant to the current scientific discourse? etc.

Наведемо приклад конкретної статті «Emotion Recognition Using Wearables: A Systematic Literature Review» [4]. Під час її аналізу студенти звернули увагу, що пропонується стаття була зі сховища arXiv, яке є репозитарієм препринтів і не проходить формального рецензування. Продовжуючи аналізувати якість наукової роботи за визначеними критеріями, з'ясували, що стаття містить ґрунтовний огляд наукових публікацій, докладний опис методології та посилання на авторитетні джерела. Це дало студентам змогу усвідомити різницю між рецензованими журналами й репринтами, а також важливість критичного підходу до джерел при відборі матеріалу для академічної роботи.

Підкреслимо, що перший етап закладає міцну основу для подальшого відбору надійних джерел і сприяє формуванню відповідального ставлення до академічної роботи. Можемо також стверджувати, що наукові

статті, які відповідають усім критеріям якісної наукової праці, є зразком для коректного написання власних наукових статей у майбутньому.

Другим етапом є «Аналіз структури наукової статті», що передбачає ознайомлення студентів з основними компонентами англomовного академічного тексту: анотацією, вступом, оглядом літератури, методами, результатами, обговоренням і висновками. Метою цього етапу є навчити студентів орієнтуватися в структурі наукового викладу, розуміти функціональне призначення кожного розділу та здатність швидко знаходити релевантну інформацію для власних письмових робіт. Особливу увагу викладач приділяє моделі IMRAD (Introduction, Methods, Results, and Discussion), яка є стандартною структурою для емпіричних досліджень у галузі психології в тому ж числі. Під керівництвом викладача студенти починають розпізнавати, яку інформацію містять різні частини статті. Так, наприклад, майбутні психологи усвідомлюють, у якій структурній частині формулюється дослідницька проблема, де описується методологія або де презентуються результати та яким чином здійснюється їх інтерпретація. Вивчення структури тексту не лише допомагає краще розуміти логіку викладу, а й формує навички критичного мислення: сту-

денти аналізують, наскільки кожен розділ відповідає своїй функції та наскільки повно розкриває заявлену тему. Такий детальний аналіз структури не лише сприяє розвитку навичок орієнтуватися в структурі наукового тексту, а й допомагає ефективно використовувати наукові джерела: швидко знаходити необхідні фрагменти для цитування, узагальнення чи критичного огляду, що є важливим складником академічного письма та наукової діяльності загалом. Варто підкреслити, що саме ці навички в подальшому значно полегшують процес написання курсових, дипломних робіт і наукових статей, що, у свою чергу, забезпечує якісне опрацювання літератури й логічну побудову тексту. Наприклад, у статті Smith J. A., Brown L. M. «*The effects of mindfulness meditation on stress reduction: A randomized controlled trial*», опублікованій у журналі *Journal of Clinical Psychology* (2020), чітко простежується класична структура IMRAD [6]. У *Вступі* формулюється наукова проблема й обґрунтовується актуальність дослідження. У розділі «*Методи*» детально описується процедура експерименту. У наступній частині статті – «*Результати*» – представлено кількісний аналіз отриманих даних, а в частині «*Обговорення*» інтерпретовано значення цих результатів у контексті попередніх досліджень. Студенти усвідомлюють, що саме така чітка організація наукової роботи сприяє орієнтуванню в тексті й допомагає використовувати релевантну інформацію для власних наукових робіт.

Третім етапом є «*Підготовка нотаток за змістом ключових частин*», що передбачає поглиблену роботу зі змістом окремих розділів наукового тексту після ознайомлення зі структурою статті. На цьому етапі студенти передусім діляться власним досвідом нотування, який вони використовували раніше під час читання запропонованої літератури при підготовці до семінарів або під час лекцій, коли занотовували почуту інформацію. Крім того, викладач ознайомлює студентів з іншими техніками нотування, пояснюючи їхні переваги у зв'язку з особливостями отриманої під час читання (як у нашому випадку). Кінцевим результатом цієї підго-

товчої ланки є застосування одного з методів нотування (наприклад, метод Cornell, Outline або Charting тощо), що дає змогу систематизувати інформацію та виділяти ключові ідеї, які безпосередньо стосуються теми їхнього майбутнього дослідження. Уважаємо, що такий підхід сприяє розвитку навичок аналітичного читання, критичного осмислення тексту й ефективного відбору релевантної інформації для подальшого використання, що й було метою роботи зі статтею. Викладачеві варто звернути увагу студентів на важливість правильно оформлених нотатків, які повинні охоплювати формулювання гіпотез, описувати метод, основні результати, аргументи авторів або критичні зауваження. Саме ці моменти студенти мають урахувати у власному огляді літератури при написанні курсових, дипломних робіт. Необхідно вказати, що, навчаючи студентів робити нотатки, викладач також указує на можливість і важливість коротких коментарів, порівняння з іншими джерелами або запитання до тексту.

Як приклад пропонуємо метод табличного нотування (Charting method), який полягає в систематизації інформації за ключовими категоріями у вигляді таблиці. Стверджуємо, що таке нотування допомогло студентам розподілити зміст, коментарі й ідеї для подальшого використання при роботі з частиною статті «Обговорення» зі статті Khan et al. [4].

Таблиця 2

Ключові ідеї з розділу «Обговорення»	Коментар/можливе застосування у власному дослідженні
Wearable devices показують високу ефективність у визначенні емоцій за фізіологічними сигналами.	Можна використати подібні пристрої для збору даних в експериментальній частині роботи
Застосування машинного навчання покращує точність розпізнавання емоцій	Можна використати подібні пристрої для збору даних в експериментальній частині роботи
Основні виклики: варіабельність сигналів у різних користувачів та умови експерименту.	Варто врахувати в методиці контроль змінних і стандартизувати процедури збору даних.

Цей приклад допоміг студентам зрозуміти, як виділяти ключові ідеї та одночасно формувати власні думки для подальшого використання в їхніх дослідженнях.

Четвертим етапом є «Узагальнення цільового фрагмента», що передбачає навчання студентів самостійно синтезувати наукову інформацію на основі зроблених раніше нотаток. Після систематизації ключових ідей у вигляді нотаток наступним кроком стає осмислення та трансформація цих даних у власний академічний текст. Під керівництвом викладача студенти роблять узагальнення обраної частини статті – це може бути вступ, огляд літератури або розділ з результатами. Важливо, що такий синтез є не простим повторенням чи механічним переказом авторської анотації, а демонструє здатність критично осмислювати прочитане, виділяти головне та чітко й логічно оформлювати думку відповідно до академічних стандартів. Викладач звертає увагу студентів, що узагальнення має бути стислим, змістовним і побудованим із розумінням контексту обраного фрагменту. Варто наголосити на тому, що цей етап формує вміння створювати академічний переказ, сприяє розвитку критичного мислення й готує студентів до написання огляду літератури у власних наукових роботах, забезпечуючи аргументований і послідовний виклад наукової інформації.

У нашому прикладі зі статтею Khan et al. (2019) студенти на основі табличних нотаток узагальнювали ключові ідеї розділу «Обговорення» у вигляді власного академічного тексту [4]. Вони поєднували відомості про ефективність переносних пристроїв для розпізнавання емоцій, важливість застосування методів машинного навчання й виклики, пов'язані з варіабельністю сигналів і стандартизацією процедур. Треба підкреслити, що таке узагальнення не було дослівним повторенням, а демонструвало здатність студентів критично осмислювати інформацію, виокремлювати головне й логічно викладати думки, що є важливим кроком для подальшого написання огляду літератури та наукової роботи загалом.

Далі представлено узагальнення обраного фрагмента статті [4], виконаного студентами:

«In the article by Khan et al. (2019), the authors emphasize that wearable devices effectively recognize emotions through physiological signals, and the use of machine learning significantly improves the accuracy of these systems. At the same time, they highlight challenges related to signal variability among different users and the influence of external factors, which calls for further standardization of data collection methods. These aspects are important for the future development of emotion recognition technologies and may be relevant for my own research».

П'ятим, фінальним, етапом є «Оформлення цитувань і бібліографії», що передбачає опанування студентами правил включення прямих і непрямих цитат у власний текст, а також правильне оформлення бібліографічних записів відповідно до академічних стандарту APA7. Після того, як студенти сформували узагальнення наукового фрагмента, важливо навчитися інтегрувати цю інформацію у власний текст, дотримуючись етичних і стилістичних норм академічного письма. На цьому етапі особлива увага приділяється не лише змісту цитат, а і їх правильному оформленню в тексті й у списку літератури.

Варто зазначити, що цей крок має не лише технічне, а й концептуальне значення: він формує розуміння академічної доброчесності, вміння посилається на джерела, уникати плагіату й демонструвати повагу до інтелектуальної власності. Студенти вчаться розрізняти, коли доцільно використовувати пряму цитату, а коли – парафраз, а також засвоюють правила оформлення посилань у тексті та структурування бібліографічного списку. У результаті формується навичка технічно грамотного письма, яка відповідає міжнародним академічним стандартам і є невід'ємною частиною будь-якої наукової роботи.

Приклад бібліографічного запису у стилі APA 7 для вказаної вище статті [4]: Khan, N. A., Anwar, S. M., Nazir, S., & Shehzadi, E. (2019). *Emotion recognition using wearables: A systematic literature review [Preprint]*. arXiv. <https://arxiv.org/abs/1912.10528>.

Висновки. Підсумовуючи викладене вище, зробимо висновок, що запропонована поетапна методика роботи з англomовною нау-

ковою статтею в межах курсу академічного письма для студентів-психологів ефективно поєднує мовну й академічну підготовку. Вона системно формує ключові компетенції, необхідні для якісного освоєння академічного письма та наукової діяльності.

Якщо на першому етапі студенти вчаться критично оцінювати якість наукових джерел, розпізнавати академічні публікації й відокремлювати їх від популярних або нерецензованих матеріалів, то другий етап зосереджений на аналізі структури статті й розумінні функцій кожного її розділу, що допомагає орієнтуватися в логіці наукового викладу. Наступний, третій, етап передбачає ведення тематичних нотаток із застосуванням ефективних методів нотування, що розвиває навички аналітичного читання та систематизації інформації. На четвертому етапі студенти використовують свої

нотатки й навчаються узагальнювати вибрані фрагменти тексту, формуючи власний академічний переказ із критичним осмисленням змісту. Останній, п'ятий, етап спрямований на освоєння техніки оформлення цитат і бібліографії відповідно до міжнародних стандартів, що закріплює академічну доброчесність і технічну грамотність.

Уважаємо, що запропонована методика має практичну цінність, яка полягає в моделюванні повного циклу роботи зі статтею – від критичного відбору джерел до створення якісного наукового тексту з коректним оформленням посилань. Такий комплексний підхід розвиває в студентів навички академічної автономії, здатність самостійно працювати з науковою літературою, будувати аргументацію та дотримуватися академічних норм письма.

Список використаних джерел

1. Flowerdew J. Academic discourse. Routledge, 2016.
2. Hyland K. Academic discourse: English in a global context. Continuum, 2009.
3. Jordan R. R. English for Academic Purposes: A Guide and Resource Book for Teachers. Cambridge University Press, 1997.
4. Khan N. A., Anwar S. M., Nazir S., Shehzadi E. Emotion recognition using wearables: A systematic literature review [Preprint]. arXiv. URL: <https://arxiv.org/abs/1912.10528>. 2019.
5. Paltridge B., Starfield S. Academic writing for international students of business. Routledge, 2020.
6. Smith J. A., Brown L. M. The effects of mindfulness meditation on stress reduction: A randomized controlled trial. *Journal of Clinical Psychology*. № 76 (4). P. 725–738. <https://doi.org/10.1002/jclp.22955>. 2020.
7. Swales J. M., Feak C. B. Academic Writing for Graduate Students: Essential Tasks and Skills. University of Michigan Press, 2012.

References

1. Flowerdew, J. (2016). Academic discourse. Routledge [in English].
2. Hyland, K. (2009). Academic discourse: English in a global context. Continuum.
3. Jordan, R. R. (1997). English for Academic Purposes: A Guide and Resource Book for Teachers. Cambridge University Press [in English].
4. Khan, N. A., Anwar, S. M., Nazir, S., & Shehzadi, E. (2019). Emotion recognition using wearables: A systematic literature review [Preprint]. arXiv. <https://arxiv.org/abs/1912.10528> [in English].
5. Paltridge, B., & Starfield, S. (2020). Academic writing for international students of business. Routledge [in English].
6. Smith, J. A., & Brown, L. M. (2020). The effects of mindfulness meditation on stress reduction: A randomized controlled trial. *Journal of Clinical Psychology*, 76 (4), 725–738. <https://doi.org/10.1002/jclp.22955> [in English].
7. Swales, J. M., & Feak, C. B. (2012). Academic Writing for Graduate Students: Essential Tasks and Skills. University of Michigan Press [in English].

Надійшла 08.08.2025
Прийнята 12.09.2025
Опублікована 15.10.2025